

Exempeltext krönika

Texten här nedanför är exempel på hur en krönika kan se ut. Det finns även en beskrivning av krönikor med en genomgång av de typiska dragen för genren.

Karin Bojs: Utan blommor dog mammutarna ut

Publicerad 2014-02-09

”Inga blommor finns det mer” heter det i Beppe Wolgers översättning av visan. I Peter Seegers original:”Where have all the flowers gone?” En vetenskapligt högst aktuell fråga.

Jag ägnar en del av min fritid under sommarhalvåret åt att upprätthålla en blomsteräng. Det har många fördelar jämfört med en gräsmatta. Framför allt är det mycket vackrare med en rikedom av blommor i olika färger. Dessutom är blomsterängen bra för insekter och hela ekosystemet. På sätt och vis är det bekvämare också, man slipper springa runt med gräsklippare varenda vecka.

Visserligen är det arbetskrävande att slå ängen och räfsa undan allt hö, men de jobben är koncentrerade till enstaka tillfällen under högsommaren.

För några år sedan besökte jag en trakt i norra Rumänien där traditionen att hävda slåtterängar fortfarande lever kvar inom jordbruket. Där sträckte sig de blommande markerna många mil – det kunde finnas fyra olika sorters orkidéer på en enda kvadratmeter.

I veckans nummer av tidskriften Nature får vi lära oss att ungefär så har det sett ut i stora delar av norra halvklotet. Under istiden, när stora betande djur som mammutar och ulliga noshörningar levde och frodades, dominerades stäpp och tundra av blommande örter, inte som i dag av gräs och buskar.

Men blommorna försvann och ersattes av gräs för ungefär 12 000 år sedan. Det kan förklara varför mammutar och noshörningar försvann.

Forskare har länge grubblat över varför istidens stora betande djur dog ut så plötsligt. Vi människor har varit huvudmisstänkta. Möjligen också våra hundar. Kanske blev vi så många och började använda så effektiva jaktmetoder tillsammans att mammutar och noshörningar var chanslösa, har man tänkt.

En annan teori går ut på att klimatförändringar är den viktigaste orsaken. Den fick kraftfullt stöd förra året, i en uppmärksam studie av forskare vid Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. De visade att mammutar har fått problem varje gång klimatet har blivit varmare, även långt innan moderna människor har gjort entré i deras områden.

Men dessa rön förklarar inte varför värmeperioderna var så jobbiga för djuren. Nu kommer en sådan förklaring, från en stor internationell forskargrupp, ledd av Eske Willerslev på Naturhistoriska museet i Köpenhamn.

Deras resultat visar att floran på stäpp och tundra under den senaste istiden dominerades av blommande örter. Ett stort hav av lila nipsippor, rödviolett trift, vita fjällsippor och andra blommor bredde ut sig över hela norra Ryssland och Alaska.

Sådana blommande örter var mammutars och noshörningars favoritföda; det kan forskargruppen se på innehållet i djurens magar och tarmar.

När istiden var som allra kallast, för mellan 25 000 och 15 000 år sedan, blev floran lite torftigare med ett smalare utbud av örter. Men den stora knäcken kom för ungefär 12 000 år sedan. Då tog gräsen över, och stäppen började se ut som den gör än i dag.

Det var just vid denna tid som istiden tog slut. Klimatet blev mycket varmare. Dessutom höjdes halten av koldioxid i luften. Den nya miljön gynnade gräs mer än örter. Gräset var inte alls lika bra föda för djuren, inte lika proteinrikt och lättsmält. De allra flesta dog ut. Bara renarna klarade sig, för de har andra krav och kan bland annat äta lavar.

Den här studien är en viktig påminnelse om vilka stora konsekvenser det kan få när klimatet blir varmare och halten av koldioxid höjs i atmosfären. För 12 000 år sedan hade förändringarna naturliga orsaker. I dag beror de på utsläpp av oss människor.

Som Pete Seeger skrev i sin refräng: "When will they ever learn?"

Karin Bojs

<http://www.dn.se/nyheter/vetenskap/karin-bojs-utan-blommor-dog-mammutarna-ut/>